

Транспорт, штрафи, ТЦК

1. **Обов'язок підприємств подавати звітність про наявний транспорт**

Українське законодавство встановлює так званий **військово-транспортний обов'язок** для підприємств, установ і організацій. Згідно з ним **усі юридичні особи незалежно від форми власності зобов'язані двічі на рік подавати до Територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП) інформацію про транспортні засоби, які перебувають у них на балансі. Таку звітність подають щорічно до 20 червня та 20 грудня, використовуючи встановлену форму «Відомості про наявність і технічний стан транспортних засобів і техніки, а також про громадян, які працюють на таких транспортних засобах».**

До звіту **включаються всі транспортні засоби** на балансі підприємства – легкові та вантажні автомобілі, спеціальна техніка, а також орендовані транспортні засоби. У звіті треба **вказати кількість одиниць транспорту, їхній технічний стан, а також дані про працівників, закріплених за кожним транспортним засобом.** Важливо, що **фізичні особи та фізичні особи-підприємці (ФОП)** не зобов'язані подавати таку інформацію. Тобто вимога стосується саме юридичних осіб – державних органів, підприємств, організацій. Якщо підприємство взагалі не має власного транспорту, подавати звіт не потрібно; утім, у разі придбання транспорту в майбутньому, інформацію доведеться подати.

Нормативною підставою цього обов'язку є **Постанова Кабінету Міністрів України № 1921 від 28.12.2000 р.** (із наступними змінами), якою затверджено *Положення про військово-*

транспортний обов'язок. Це положення встановлює, що під час особливого періоду (воєнного стану або мобілізації) підприємства повинні вести облік наявної техніки та сприяти забезпеченню потреб оборони транспортними засобами. З вересня 2022 року діє також інтеграція з базами МВС: щоквартально Міністерство внутрішніх справ передає до ТЦК дані про всі зареєстровані транспортні засоби підприємств для оновлення військового обліку техніки, яка потенційно може бути використана для потреб ЗСУ.

Отже, юридичні особи дійсно зобов'язані подавати до ТЦК інформацію про транспорт. Цей обов'язок – частина мобілізаційної підготовки держави, і його недотримання тягне юридичні наслідки.

2. Відповідальність за неподання звітності (штрафи)

За невиконання або неналежне виконання вимог щодо військово-транспортного обов'язку передбачена **адміністративна відповідальність**. Зокрема, **несвоєчасна чи неповна подача підприємством відомостей про транспортні засоби є порушенням законодавства про мобілізаційну підготовку**, що підпадає під санкції статті 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Частина 3 статті 210¹ КУпАП (діє в умовах особливого періоду, тобто воєнного стану) встановлює, що на посадових осіб підприємств накладається штраф від **2000 до 3500 неоподатковуваних мінімумів доходів** громадян. В грошовому виразі це становить приблизно **34 000 – 59 500 грн**. Цю норму було введено Законом №3696-IX від 09.05.2024, який значно підвищив штрафи за порушення правил військового обліку та мобілізації у воєнний час. Для порівняння, у мирний час штраф для посадових осіб суттєво нижчий (17000–25500 грн), а для громадян–військовозобов'язаних за порушення обліку –

17000–25500 грн лише в особливий період.

Таким чином, якщо керівник підприємства або відповідальна особа не подасть до ТЦК встановлену звітність про наявний транспорт, або подасть її з порушенням строків/неповну, йому **загрожує штраф у розмірі від 34 до 59,5 тис. грн.** Ця відповідальність встановлена законом і покликана спонукати бізнес сумлінно виконувати мобілізаційні вимоги. Окрім того, систематичне і злісне невиконання мобілізаційних обов'язків може мати й більш серйозні наслідки – аж до кримінальної відповідальності. Наприклад, **перешкоджання законній діяльності Збройних Сил в особливий період** (що може включати умисне ігнорування мобілізаційних розпоряджень) кваліфікується за ст.114¹ Кримінального кодексу і карається позбавленням волі на 5–8 років.

3. Практика накладення та застосування штрафів

Штрафи за неподання військово-облікової звітності реальні та вже застосовуються на практиці, особливо після початку повномасштабної війни. Органи ТЦК та СП здійснюють планові і позапланові перевірки підприємств щодо ведення військового обліку і за результатами таких перевірок виявляють порушення. Типові порушення – це не лише неподання інформації про транспорт, а й невиконання інших обов'язків (незберігання копій військово-облікових документів працівників, неповідомлення про зміни у їхніх даних, неоприлюднення призовників про виклик тощо).

Відповідно до КУпАП, **право розглядати справи за ст.210¹ КУпАП надано самим ТЦК та СП.** Тобто після виявлення порушення уповноважена посадова особа (начальник ТЦК) складає протокол, розглядає справу і виносить постанову про накладення адмінстягнення. **Штраф від імені ТЦК накладає начальник ТЦК,** а копія постанови вручається порушнику. Наприклад, у червні 2025

року начальник одного з районних ТЦК наклав штраф 34 000 грн на керівника закладу освіти за неналежне ведення військового обліку студентів. Постанову було винесено на підставі акта перевірки, яка встановила відсутність обліку призовників за місцем навчання, тобто порушення вимог законів про оборону та мобілізацію.

Багато посадових осіб, не погоджуючись з санкціями, **оскаржують постанови ТЦК у судовому порядку**. Судова практика показує різні результати: у низці випадків суди скасовують штрафи, якщо в постанові недостатньо конкретизовано суть правопорушення чи порушено процедуру притягнення (наприклад, не повідомлено особу про розгляд справи, або протокол складено із пропуском 24-годинного строку). В наведеному прикладі освітянин домігся в суді скасування постанови ТЦК, оскільки рішення не містило чіткого посилання, яку норму він порушив. Водночас, якщо ТЦК правильно оформлює матеріали і доводить факт порушення конкретних пунктів нормативних актів, суди залишають штрафи в силі.

Статистика свідчить, що **кількість таких адмінправопорушень значна**. Зокрема, за даними Опендатабот, тільки за початок 2025 року в судах розглянуто кілька десятків справ про позбавлення водійських прав через ухилення від військового обліку, а вперше подібний позов ТЦК було задоволено в січні 2025 року. Крім того, станом на середину 2025 року **в Єдиному реєстрі боржників відкрито понад 17 тисяч виконавчих проваджень за несплаченими штрафами за порушення правил військового обліку**. Це означає, що тисячі штрафів були виписані і не сплачені добровільно, тож перейшли у примусове стягнення. Отже, **штрафні санкції активно застосовуються**. Накладають їх ТЦК (уособлені керівниками центрів), часто – після планових перевірок підприємств раз на 4 роки або позапланово. Бізнес спільнота вже відчула жорсткість контролю, тож рекомендується своєчасно подавати всі вимоги та належно вести військовий облік, аби уникнути значних фінансових втрат.

4. Вилучення транспортних засобів під час мобілізації: ризику та процедура

Подання звітності до ТЦК саме по собі не означає автоматичне вилучення транспортних засобів, але інформація про наявну техніку використовується для можливого її залучення на потреби оборони в особливий період. Механізм мобілізації транспортних засобів детально регулюється законодавством. Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” (ст.6) визначає, що під час загальної мобілізації держава може на безоплатній основі залучати транспорт підприємств для Збройних Сил із обов’язковим поверненням його власникам після демобілізації. Обсяги та конкретний перелік техніки, яка може бути вилучена, визначаються *Мобілізаційним планом України* та рішеннями місцевих державних адміністрацій за поданням ТЦК.

Процедура вилучення (залучення) відбувається в кілька етапів: спочатку Генеральний штаб формує замовлення на потрібну техніку, далі **місцева військова адміністрація видає розпорядження про вилучення конкретних транспортних засобів у певній адміністративно-територіальній одиниці**. На підставі цього рішення ТЦК (або СБУ чи розвідорган – залежно від **відомчої належності**) здійснює безпосереднє вилучення – складається акт приймання-передачі, де фіксується технічний стан авто, його вартість, власник тощо. Один примірник акта видається власнику. **Примусове відчуження майна** (якщо трапляється) проводиться із **наступним відшкодуванням** його вартості державою за процедурою, визначеною законом. У випадку ж *безоплатного залучення* (тимчасового використання) техніка має бути **повернена власнику протягом 30 днів після оголошення демобілізації**. На час воєнного стану запроваджені також обмеження, щоб запобігти ухиленню від можливого вилучення: з моменту оголошення мобілізації **заборонено відчужувати чи вивозити за кордон транспорт, який перебуває на військовому**

обліку в ТЦК як призначений для доукомплектування ЗСУ. Це означає, що якщо певну машину внесено до мобілізаційного фонду, власник не може її продати або вивезти, поки діє особливий період.

На практиці **мобілізація транспортних засобів носить вибірковий характер і здійснюється лише за необхідності.** Подання вашим підприємством відомостей до ТЦК лише включає вашу техніку до реєстру потенційно придатної для армії, але **не кожен задекларований автомобіль буде вилучений.** Рішення ухвалюються залежно від потреб фронту. Насамперед залучають **великогабаритний транспорт, вантажівки, автобуси, спецтехніку, вантажні пікапи тощо,** тобто те, що дійсно необхідно для перевезення особового складу, вантажів, обладнання у польових умовах. Представники влади наголошують, що **звичайні легкові автомобілі громадян, особливо дорогі легкові машини чи люксові позашляховики, не є пріоритетною ціллю для мобілізації техніки.** Наприклад, член парламентського комітету з питань нацбезпеки Вадим Івченко запевнив, що ніхто не буде “чіпати” приватні легкові та елітні джипи – йдеться винятково про ті авто, які можуть виконувати військові завдання (пікапи, мікроавтобуси, вантажівки підвищеної прохідності тощо). Його колеги по комітеті також підкреслили, що **у громадян транспорт можуть вилучати тільки за умови, що в них є більше ніж один автомобіль,** та переважно в крайньому випадку за суттєвого загострення ситуації. За чинним законом прямо встановлено правило: *“не підлягає передачі ЗСУ транспортний засіб, що належить громадянину на праві власності, якщо у нього нема іншого транспортного засобу”.* Тобто якщо у фізичної особи лише одна машина, реквізувати її не можуть.

Частота застосування вилучень наразі невисока – такі заходи застосовуються точково. Пріоритет – забезпечити технікою армію за рахунок ресурсів підприємств. За інформацією Комітету ВРУ, насамперед розглядаються **авто юридичних осіб,** особливо якщо на балансі компанії є декілька броньованих або спеціалізованих машин. Багато підприємств добровільно передають транспорт

військовим або співпрацюють з волонтерами. Щодо громадян – за словами посадовців, **вилучення приватних автівок буде крайнім заходом**. Як зазначила народна депутатка Мар'яна Безугла, у рядових громадян нічого вилучати не планують, *“тільки якщо буде суперповномасштабний наступ”*. Схожу позицію висловив і нардеп Ярослав Железняк: за його даними, фактично відбирати автомобілі будуть **лише у юридичних осіб**, а можливе вилучення у приватної особи – це радше теоретична опція (наприклад, якщо хтось має два і більше авто, серед яких є потрібний армії броньований бус).

Підсумовуючи, **подання відомостей до ТЦК не означає автоматичного ризику втратити транспортний засіб**, але у разі потреби держави ваш транспорт може бути мобілізований у встановленому порядку. Ця процедура регламентована: вона потребує рішення військового командування та військової адміністрації, оформлюється документально й передбачає повернення майна після служби або компенсацію. Випадки вилучення техніки трапляються, але вони відбуваються не масово, а цілеспрямовано – з фокусом на техніку, що дійсно потрібна фронту. Дотримання підприємствами обов'язку подавати дані про транспорт сприяє прозорості та плануванню мобілізаційних заходів, проте **будь-яке вилучення відбувається виключно у правовому руслі**. Слід пам'ятати, що самовільні спроби вилучати авто, наприклад, на блокпостах без належних розпоряджень, є **незаконними**. Тільки визначені законом суб'єкти (командування ЗСУ, військові адміністрації) мають право ухвалювати рішення про реквізицію транспортних засобів – і лише в межах, встановлених нормативними актами.

□ Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку. Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія